

TYGLÍK

51. Loutkářská Chrudim

č. 3.

Úterý 2. července 2006

© Vladimír Věla

Pometlo

Moji milí,

často se nás ptáte, co to znamená Tyglík. Tak často, že už to stojí za odpověď na tomto místě. Celý zpravodaj je letos čarodějnický a esoterický. Už proto vás musíme zasvětit, neboť jste čtenáři Tyglíku. Z osob mu vévodí... ne teta Dáda, ale mistr Hilarion. (O tom, jak jsme se s ním setkali, čtete v seriálu Branou času.) Jeho učení nás vpravdě zaujalo (některé kapitoly v rámci Šesti klíčů mistra Hilariona). To on nás poslal na cestu, kterou většina ani nenastoupí, natož aby se kamkoli dobrala. Jemu na počest, a jak také jinak, jsme pojmenovali rubriky. A teď stojíme před názvem novin samých. Stojíme před Tyglíkem a co to je... Tyglík je technicky a slovníkově vzato: kelímek, laboratorní nádobka na vaření a zahřívání hustých nebo tekutých látek.

Používali ho alchymisté při přípravě kamene mudrců, zlata a vůbec, těžko by se bez něj obešli. Do tyglíku patří všechny ingredience při čarodějném vaření. A tak i my, Hilarionovi učni a vaši zpravodajové, vkládáme do Tyglíku vše, co tvoří obsah čísla našich novin. Chceme, aby vám to nejen zachutnalo a pošmáklí jste si na tom, ale taky, aby to s vámi trochu hnulo, něco to s vámi udělalo. Snažíme se, aby to nebyl protimluv. A tak přes den a dlouho do noci mícháme a mícháme a každé dopoledne vám předložíme jeden vrchovatý Tyglík. Mistr Hilarion se na to odkudsi dívá a přeje vám dobrou chuť.

bratranec Petr

Blues tety Dády

Včerejší loutkářský bál vlastně začal v lednu na narozeninách naší kamarádky Lady. Bylo to v hospodě naší kamarádky Jarušky a hráli tam jejich kamarádi kluci Holmes Šolmes. Byl to nářez a tak jsem za nimi šla. Tak se stali taky mémi kamarády a včera to roztočili v Modré hvězdě.

Nestihli jsme začátek, protože jsme ještě něco dělali v redakci, takže, když jsme přišli už se vařilo. Na parketu jen pár odvážliv-

ců, ovšem to byla jen otázka času. Za půl hodiny se na něj málem nevešla ani noha. Skvělý jižanský, rock, blues, soul začal zvedat ze židlí víc a víc lidí. A, k mému vrcholu blaha, lidí všech generací. Úžasný. Těla v pohybu, světlo v očích, úsměvy, které se mimoděk usadily na tvářích. A trsá se, až kape pot.

Přišel za mnou Karel Šefrna. Povídá, jsou skvělí a pak dodal. Taky hrajem bigbit. S Matějem, Hankou

a klukama. Už jsme měli koncert. Směju se jak blázen. Zlatý černoši, zlatá Afrika. Kolébka všeho lidstva. Ten rytmus prostě máme všichni v krvi. I ti nejméně odvážní alespoň podupávají do taktu nohou a kývou hlavou, celým tělem. To je pravdivý „teatrum mundi“.

Vevnitř tančí pro změnu personál. Lítá po prostoru sem a tam a stejně stíhá jen taktak. Všichni mají hlad a žízeň. Ten hlad a žízeň je i po Hvězdě, která byla tak dlouho zavřená, a ti starší už si vzpomněli, jak se tady vždycky pařilo

až do rána. Tak jedem. Go, Johnny, go. Pan majitel s krásnou čepičkou na hlavě se usmívá, Mišák – syn a následník – pobíhá jak vítr. I oni si vzpomněli! Že týden, kdy byla Chrudim, nechodili spát a Modrá hvězda byla otevřená nonstop. I oni si vzpomněli a já doufám, že ne s hrůzou.

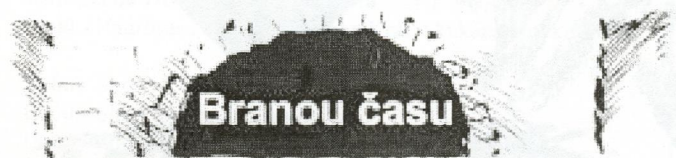
Vaří skvěle. Muzika i kuchyně. Pivo je studené a děti nechtějí jít spát. Kdypak se jim to stane, že tančí a blbnou s dospělými. Všichni se smějí. Po každé písničce

Pokračování na straně 2

Pokračování ze strany 1
aplaus, pískot a jekot, jak na Rolling Stones. Michal fotí, Ivo fotí, Karel fotí, Jana fotí... Všichni chtějí tu atmosféru zachytit. Aspoň vteřinu z té atmosféry. Asi to nejde. Ale každý z nás si ji nechá v sobě.

Musíme odejít do redakce. Dopsat tenhle článek, dodělat fotky, zalámat a připravit noviny do tisku. Nechce se mi. Ještě alespoň jeden tanec smlouvám s Michalem. Ještě na chodníku slyším blues, které zrovna hrajou. Broukám si do rytmu chůze a jdu k počítači. Je mi hezky. Myslím, že se bál po dlouhé době opravdu povedl. Je mi prostě hezky.

teta Dáda

... pokračování ze včerejška

Ten den seděl Michal D. ve své královohradecké kanceláři. Popíjel první kávu, což znamenalo, že úsvit se kvapem blíží a je třeba zkontrolovat některé věci, jako například, jestli se na webových stránkách jeho novin zobrazily zprávy včerejšího dne. Zobrazily se. Načítaly se trochu pomalu, ale byly to ty správné články. Do tohoto uspokojivého zjištění zavoněl rozpěkájící se rohlík, a to mu řeklo, že přišla sekretářka a on brzy dostane snídani. Těšil se na vajíčka a s tímhle příjemným ranním pocitem, který se opakoval většinou, pokud nebylo něco z tohoto zaběhaného rituálu v nepořádku, si otevřel poštu. Jako většinou poslední dobou, začal kurzorem odfajfkovávat došlé e-maily, které smaže hned, aniž by se do nich podíval. Učinil tak a neznámí odesílatelé se svými pravděpodobnými viry a anglickými názvy v kolonce předmět zmizeli. Tedy skoro všichni zmizeli. Až na Hilariona. Ano, jmenoval se Hilarion. Michal tedy udělal potřebnou operaci u Hilariona zvlášť. Vešla sekretářka. Michal se k ní otočil. Pozdravil ji a s díky převzal táč se snídani a postavil ho vedle klávesnice. Podíval se znovu na počítač. Monitor byl zažloutlý a zvrásnělý. Michal se dotkl jeho struktury. Kdyby to měl popsat, tak to bylo na dotek jako pružné dřevo. Ve chvíli, kdy

se jeho dlaň spojila s monitorem, objevil se na něm text: Jste tři oslovení. Najdete se a stanete trojicí. Přibude ještě jeden. Sejdete se a budete mluvit k lidem. Skrze vás to začíná a skrze vás to bude sděleno. Jedna je žena, ta vidouc chrám, mluvila s tím, kdo v něm byl. Ti vědí, že se mají sejít. I setkali se a mluvili o věcech všelikých spolu. Oni tě pozvou a ty půjdeš s nimi. V létě pak začnete promlouvat, aby nebezpečí bylo zažehnáno. Nyní ještě jeden bude osloven a vbrzku se připojí. Povrch monitoru se nahoře odlouppl a začal se rolovat směrem dolů. Z odvrácené strany na sebe začal narolovávat vínovou stuhu. Nakonec odpadl již převázaný a dokutálel se ke klávesnici. „Mám ještě jednu poštu,“ viděl Michal na monitoru. Dotkl se ho, znovu příjemně hřál a byl vůbec jako dřív. E-mail, který se mezitím objevil, byl od Dády W. Michal dal pokyn pro otevření a počítač zareagoval. V mailu bylo: „Ahoj Michale, tady Dáda. Pojď s náma letos zase dělat Chrudim. Jsme zatím dva, s Tebou budem tři. Dva myslím sebe a Lukáše Hajna. Vymyslíme název a půjdeme do toho. Co tomu říkáš?“ Aniž nad tím Michal příliš přemýšlel, odkliknul příkaz odpovědět a napsal Dádě: „Potřebuju ještě jednoho a noviny se budou jmenovat Hilarion.“

Šest klíčů mistra Hilariona

Rada 3.: Kolik upírů vidíš?

Dnes Ti, můj příteli, povím něco o tom jak si lidé kradou energii. Ukážu Ti skutečné upíry a možná se při pohledu do zrcadla vyděsíš až běda! Mezi lidmi jsou jenom tři druhy vztahů. Dva lidé si vzájemně energie dávají a oba jsou tím setkáním posilněni. Nebo se lidé setkají, nic si nedají ani nevezmou, krajně nudný vztah. Ty se však soustřeď na situace kde je jednomu bráno více než dáváno. Věř mi, že tak může být činěno z nevědomosti.

Jak se vlastně stane z člověka energetický upír? Kořeny je nutno hledat v tom nejtěplejším dětství. Způsob jakým si na sebe v dětství strhával pozornost svých rodičů, pokud se Ti nevěnovali a ty jsi to chtěl, se stal Tvým „ovládacím dramatem“. Ovládacím proto, že více energie ze vztahu získá ten, který má navrch. Avšak jak za malou chvíli uvidíš i poražený může ovládnout vítěze.

První způsob, ten nejviditelnější a nejagresivnější, je upír **ZASTRAŠOVATEL**. Ten, který křičí, dupe a bije kolem sebe. Zastráší tě a může v tobě vyvolat celou řadu negativních emocí. Tvůj strach, zlost, nenávisť nebo útek do kouta a pláč jsou jeho energetické trofeje.

Druhého upíra hledej pod rouškou **TAZATELE**. Klade ti otázky, na které nejde odpovědět a tím Tě ponižuje, ždíme Tě až se Ti začne dělat nevolno. „Kdo si myslíš, že jsi?“, „To snad nemyslíš vážně?“, „Proč, sakra, neuděláš...?“ Toto ovládací drama bohužel často vidíš v postoji dospělých k jejich dětem. Pocity sledování, křivdy a bezmoci vychovávají, zcela logicky, nové malé upíry. Ale určitě znáš ze svého okolí chytráka, který Tě svými otázkami a křivým úsměvem přesvědčuje o tom jak jsi neschopný.

Třetí upír Tě vysaje tak, že Tě ignoruje nebo odtahuje a bez hlesu pozoruje. Nedokážeš z něj vypáčit reakci ani krumpáčem. „Nemluvíš s Tebou!“ Čím víc se snažíš, tím víc se z jeho útroby ozývají blažený a sytý smích.

Poslední upír se tváří tak bezbranně, že se Ti málem srdce ustrne. Je to **TRPITEL**. Chodí se Ti postěžovat, fňuká, skuhrá, pláče, **LITUJE SE**. Ty ho utěšuješ, snažíš se mu pomoci, ale on se nemění, chce víc a víc hladit. Nejde s ním hnout. Nechce se změnit, protože Tvoje utěšování ho posiluje.

Je pochopitelně celá řada dalších upírů, ale jsou to jen kombinace zmíněných. Teď Ti jistě připadá, že skoro každý je upír, aspoň někdy. Máš bohužel pravdu. A proto Ti dám úkol. Pokus se najít člověka, který není upírem. Až ho najdeš, tak se mu hluboce pokloň a poděkuj mu.

JDI A PAMATUJ, vztahy by neměly být soubojem, všechny by měly být partnerstvím.

Divadelní soubor Blučina

Po roztržce se zřizovateli jsme se ocitli bez sálu a přešli jsme na loutky.

Příští sezónu oslaví náš soubor trvání 40 let.

Dříve jsme hráli činoherní pohádky s dětmi a pro děti, později i večery poezie s mládeží, která dospěla. Po roztržce se zřizovateli jsme se ocitli bez sálu a přešli jsme na loutky (daly se hrát v menších prostorách). To bylo v roce 1969.

Od té doby jsme hráli s loutkami jak celá představení (pohádky), tak i sólová vystoupení (skupina 1+1 a 2+1).

Od roku 2000 hraje celý soubor opět jak s loutkami, tak činohru. Premiéry jsou 2 za sezónu. Vystupujeme hlavně v místní MŠ a ZŠ

a v okolí, pokud nás o to požádají. Pravidelně se zúčastňujeme Třebíčského loutkářského jara a brněnského brnkání.

Dramaturgii, scénografii a režii dělám sama podle toho, jaké děti se „urodí“. Příprava mi zabere asi rok. Text se musí dětem líbit a musí mít chuť jej hrát. Před premiérou si vždy pozvu odborného poradce a taky se radím se svým synem, který kdysi v souboru hrával. Věk dětí v souboru je od 5 do 14 let. Náš největší úspěch je 7x účast na LCH. A sen? Aby divadlo děti stále bylo, aby ho hrály a aby mi k tomu vydrželo zdraví.

nashledanou Hana Kratochvílová

Na židli Turnov

XII. ročník (2002) Turnovského drahokamu byl povýšen na regionální přehlídku pro nově vzniklý Liberecký kraj.

V souboru v současnosti pracuje 10 dospělých a 17 dětí. Dramaturgii, scénografii a režii řešíme většinou kolektivně. Většinu pohádek, které máme na repertoáru, hrajeme maňásky, pouze tři marionetami. Celkem máme na repertoáru více než 10 inscenací, které hrajeme pro děti od tří let. Hrajeme velmi

často, je to kolem sedmdesáti představení ročně. Velká část našich vystoupení je zájezdová, ale od roku 1996 pořádáme pravidelné „Nedělní pohádky“ vždy jednu neděli v měsíci od října do dubna v místě našeho působení. Od roku 1998 v létě pořádáme akci „Loutkáři dětem na zámku Hrubý Rohozec“.

(další informace jste si mohli přečíst v Tyglíku č.2)

Čmukaři Turnov

Letos po dvaceti letech v obnovené premiéře zde uvedou znovu Dračí pohádky.

Soubor vznikl 1976. Vůdčí postavou je Jaroslav Ipser a Daniela Weissová později Romana Zemenová. Soubor je většinou dvou někdy tři a vyjimečně vícečlenný. Hrává pro všechny věkové kategorie asi 50 představení ročně. Nespecializuje se na určitý, předem daný druh loutek, nýbrž hledá pro vyjádření svých záměrů optimální prostředky. V hlavním programu LCH se poprvé objevil 1982 s Dračími pohádkami, a potom ještě mnohokrát. (Lárek Ičičok, Medvídek Pú nebo tak nějak, Kašpárek chodí pěšky, Pletené pohádky, a další) Letos po dvaceti

letech v obnovené premiéře, Dračí pohádky zde uvedou znovu. (Další informace o souboru možno nalézt v publikaci Luděk Richter - 50 loutkářských chrudimí) Tam se dozvíte kde jsme všude hráli a co, jaký druh humoru nám je blízký, náš přínos LD atd. **DRAČÍ POHÁDKY**

Je několik veselých pohádek o dracích, princeznách a statečných rytířích. Vtipným a nevtrávným způsobem, jak to jen umíme (Čmukaři), předvádíme v těchto pohádkách dětem kladné a záporné vlastnosti lidí a jak to ve světě chodí.

Rámus Plzeň

Doufáme, že na vás letos pěkně zařveme...

Náš první šepot se začal ozývat v roce 1991 na ZUŠ v Nýranech pod pečlivým, až mateřským dohledem Zdeny Vašíčkové. V roce 1996 jsme začali promlouvat ke světu již z Plzně jako soubor 3. ZUŠ, pod neméně pečlivým Zdeniným vedením. Hlas jsme pak dále zvýšili v roce 1999 jako člen plzeňské neprofesionální scény se sídlem v divadle Dialog. Začátek práce na novém představení si obvykle plánujeme na zří, i když až do února se nacházíme ve stavu zoufalého tápání a v posledním roce málem i v kolegovraždě souborů. Nicméně na krajské loutkářské přehlídce jsme vždy připraveni zahlučet předem ohlášený kus. Scéna i loutky pocházejí

z Rachotických divadelních dílen, stejně jako hudba a z Rámusího hudebního studia. V posledním roce se nám pod vedením Zdeny Vašíčkové podařilo otevřít i Ukřičený scénářistický kabinet. Máme za sebou jedenáct premiér, z čehož šestkrát jsme se dostali na Loutkářskou Chrudim a dvakrát jsme zde byli i jako inspirativní představení. Daří se nám hrát na přehlídkách i jinde po celých Čechách (skoro), někde dokonce i na daleké Moravě. Za svůj největší úspěch považujeme pětinasobnou účast na Přeletu nad loutkářským hnízdem.

Doufáme, že na vás letos pěkně zařveme...

Rámusáci

Z větrných hůrek

O slepičce kropenaté

Text je dětem blízký parodií na důvěrně známé školské prostředí.

(Krajská loutkářská přehlídka XXXVI. Třebíčské jaro)

Ze dvou inscenací blučinského souboru předvedených na třebíčské přehlídce doporučujeme k postupu pohádku o Slepičce kropenaté. Styl práce vedoucí Hany Kratochvilové je sice také chrudimskému publiku známý, ale tentokrát přichází se zcela novým dětským souborem. Text je dětem blízký parodií na důvěrně známé školské prostředí. Lehce didaktický příběh polepšení nezdárné slípky má řadu humorných situací a děvčata s jedním klukem je zvládají s lehkostí a porozuměním. Vedoucí dobře typově obsazuje děti do jednotlivých postavíček (sle-

pička kropenatá, učitelka, sedlák a selka, atd.). Zajímavým momentem je i vtipné použití slováckého nářečí u lidových „člověčích“ postav. Pro role přijímací komise na konzervatoři jsou použity loutky vyrobené z papírových tubusů na látky. Umožňují dětem zvládnout v nadsázce i figury, které by jen těžko odehrály živě. Děvčata na jevišti působí přirozeně a uvolněně. Jevištní řeč je na poměrně solidní úrovni, horší je zpěv. Hraje se na jednoduchém paravanu, postavy jsou charakterizovány kostýmním znakem.

Tři prasátka a vlk

Dokonce samo vtáhnutí dětí do hry - pomozte děti foukat vlkovi, aby chytl prasátko a sežral ho, pokládám za absolutně výchovné.

(Krajská loutkářská přehlídka Turnovský drahokam)

V pohádce Tři prasátka a vlk už se začíná rýsovat charakter souboru, jeho přednosti a eventuelní problémy. Mezi přednostmi lze zařadit múzičnost a zpěv. Totiž písničky byly zařazeny většinou do honičky prasátka a vlka, a známost šlágru dodávala scéně opět jakési parodizující koření a zcela svébytné zvláštní dramatické napětí. I výtvarné řešení, stejně jako hra s maňásky, byla funkční. Dokonce samo vtáhnutí dětí do hry - pomozte děti foukat vlkovi, aby chytl prasátko a sežral ho, pokládám za absolutně výchovné. Na chvílku v nás

zvíteží zvíře, které naprosto spontánně skandující davy dětí vtáhlo do hry. Nakonec v nás přece jen zvíteží ponaučení – prasátka jsou vytrestaná, vylekaná a již budou doma pomáhat a i přes někdy zbytečně zdoluhavý začátek pohádky se musíme přiznat, že jsme si tu honičku s vlkem rádi prožili. Rádi jsme mu totiž věřili. Navíc podpora písniček ze šedesátých let byla vkusná a podporovala jednání až ozvláštňujícím způsobem. Pohádka je opět jakousi anekdotou, která má zcela jasný začátek, průběh a konec.

Mirek Drábek

Část Bílého bratrstva (chybí, ale má tam rameno)

Showlet

Živou hudbou a písničkami doprovází příběh hlavního hrdiny, který se jakoby náhodou stane prorokem až po jeho hořký konec.

(Krajská loutkářská přehlídka - Plzeň a Karlovy Vary)

Jedná se o vlastní text souboru. Tentokrát „Rámusáci“ zvolili téma židovské, kde se hlavní hrdina příběhu stává hrdinou vlastně náhodou, jistou shodou okolností. Monty Pattonovský humor a řešení situací, a rovněž střihové řazení scén (Knoflíkaři), kdy se nám divákům příběh nečekaně spojí až o dvě doby dál, z tohoto díla dělá velice živé a zajímavé představení. Parta lidí na, vedle a před scénou vytváří rámec židovské obce. Ta reaguje a živou hudbou a písničkami doprovází příběh hlavního hrdiny, který se jakoby náhodou stane prorokem až po jeho hořký konec. Na scéně stojí paravan a hlavní postavy jsou spodové

loutky s živou rukou. Jejich vodení je přiznané. Na představení, vedle nesporně silného a vybudovaného téma, nás nejvíce zaujalo samo zpracování. Rovněž, na „Rámusáky“ nebývale ukázněnou práci herecká, jak činoherní, tak hlavně práce s loutkou. Představení má několik slabších míst a nejvíce problematický je konec. Ten se uděje v takovém chvatu, že jej téměř nelze postřehnout. Soubor si je však problémů vědom (premiéra) a hodlá na představení pracovat. Pro nesporné klady představení se porota rozhodla pro přímou nominaci.

Dáda Weissová

OMLUVA

Moc se omlouvám, že jsem patřila mezi ty, kterým včera nepatříčně zazvonil mobil. Naštěstí před představením. Stalo se mi to poprvé, doufám, že naposled. Už to nikdy neudělám.

HAD

KOMENTÁŘ MISTRA HILARIONA:

Kdyby se stávalo jen to... A kdyby do redakce Tyglíku chodili lidé s omluvou za poklesky podstatnější! Třeba slečna, kterou náš kolega preventivně (!) upozornil, aby fotografovala bez blesku.

ŠOTEK - ČARODĚJOVI UČNI

Šotek si zařadil už na Artamě a přenechal nám své dílo v podobě špatně označených seminářů písmeny. Tak tedy naše oprava.

I - „Krkamášův klobouk“, Ch - Seminář pro mladší děti „S loutkou za pohádkou“. G pak označuje „Neobyčejnou hru s maňáskem“. H je rodinný seminář „Spolu ... na cestě s Vlasem a Bradou“. Omyl mi odhalil zástupce semináře F, posledního přidaného, o němž jsme se v jedničce nezmínili. Říkám tomu DNO DÍLNA a je to něco mezi performancí a pouličním divadlem (oboje neútočné). F jsou tedy učni čarodějky Jany Štické, jejímiž asistenty jsou všichni ze DNA.

A jestli ne, tak jsme se mylili.

Petr Vydra a Mirek Drábek

S PASTÝŘKOU

Scénickým čtením by se dalo nazvat zpracování křehké básně v próze R. Jefferse o oslavě ženství „Pastýřka putující k dubnu“, kterého se zhostily tři dívky souboru Chandraradar ZUŠ Nové město na Moravě.

V předloze jde o velmi prostý, ale o to silnější příběh o lásce v tom dokonalém slova smyslu, v jakém ji většinou nejsme schopni chápat. Myslím tím nejen lásku děvčete k milému, dcery k otci, pastýřky k ovečkám a budoucí matky k rodičům se životem v jejím lůně, ale lásku, která je vyrovnaná se smrtí, se vznikem i zánikem, a která s vědomím blížícího se fyzického konce dokáže potlačit ego a bez okázalosti se stává zcela bezpodmínečnou. Orientální nauky by na tomto místě použily výraz osvícení.

Škoda, že soubor Chandraradar zaměnil (bohatě naplněnou!) prostotu a jednoduchost původního Jeffersova díla za absenci emocí, vnitřních pohnutek a vykreslených vztahů. Ačkoliv byly všechny tři herečky nesporně nadané

Bílé bratrstvo nebo-li porota 51. Loutkářské Chrudimi bude pracovat ve složení: Blanka Luňáková - Josephová (předsedkyně poroty), Jaroslav Milfait, Josef Brůček, František Kaska a Vladimír Zajíc.

a disponovaly krásnou jevištní řečí, naplnit ji nedokázaly. Většina dramatických prožitků hlavní hrdinky se tak omezila na poněkud chladné, místy až nezúčastněné komentáře a o jejím osudu jsme se dovídali až příliš zprostředko-

vaně a odtažitě. Oslava ženství se nekonala. A přece – prožít si všechny bolesti spolu s pastýřkou nabízela loutka i text v tzv. „ich formě“ nebo dokonce v přímé řeči. Loutku si dívky pouze předávaly jako štafetu a až na výjim-

ky pro ni volily stereotypní gesta bez konkrétních významů. Svým zevnějškem navíc tak trochu připomínající „pod plachetkou osobu“ zůstala loutka nevyužitá, neožila. Partnery v příběhu pro ni ztvárňovaly samy herečky, které se pohybově stylizovaly do loutek – toporných manekýnů – ovšem spolu s pastýřkou, jejíž tělo evokovalo šaty na ramínku, působily nesourodě.

Nelogicky vyzníval i rámec představení. Na začátku, kdy se dvě z dívek pohádají o místo v houpacím křesle, bylo „zaděláno“ na konflikt, ale dál se s tímto vztahem už nepracovalo. Jakou úlohu v něm vlastně hrála třetí herečka? Proč do křesla položila už hotovou, předem vyrobenou loutku, když nápad povídat si o pastýřce dostaly až potom a celý příběh začaly autenticky „vymýšlet“ přímo na místě?

Mrzí mě, že výsledkem spojení nádherné předlohy a talentovaných hereček s výrazným divadelním citěním a kultivovanou mluvou byla povrchní ilustrace textu.

Blanka Luňáková

Svitavské CÉČKO a SLON

Zajímavé je, že i když máme v obličeji 60 mimických svalů pro chmury a vztek, a 40 pro smích, spíše kolem sebe vídáme podmrčenost. Zajímavé dále je, že inscenace svitavského Céčka, i když se dotýkají vážných momentů života, rozhýbávají právě oněch příjemnějších svalů 40, takže z jeviště snadněji vstřebáváme sdělení.

Příběh sloni je vyprávěn přes nádhernou scénografii – obrazů i loutek, s níž ale Céčko zachází poněkud jinak než obvykle. Tím je míněn i fakt, že nedochází k proměně objektu v jednající subjekt, ale spíše jde o znak té které postavy, její pojmenování výtvárným artefaktem. Na druhou stranu tento princip přináší možnost odstupu, objektivního nahlédnutí na problém a další významy. Například když táta a máma jsou dva pánové, a vnitřní smysl či ztotožnění s děním uvnitř postavy, ale i komentář k postavě – třeba k narození mláděte, nebo úvaha nad sebou samým - Slon, je prováděn drobným, ale velmi přesným pohybem s chobotou a oháňkou. Obdobnou sílu před sebe vytrčeného znaku, jako je kůže ze Slona, nalezneme v tom jak ji herečka

neanimuje, ale jak se sama do kůže proměňuje. Poukazuji na to možná nadbytečně, ale především proto, že je sice ztížena identifikace s jednotlivými postavami, zato více nabývá na síle diváková identifikace s celým Céčkem, s jejich postojem k tématu, s principem, jak jej sdělují. Ten nalezneme v čiré múzičnosti divadla jako takového, v jeho poetice, kde texty písní, melodie a přednes tento postoj určují. Přestože jde o závažnou otázku jak se poměřit se současnými trendy světa kolem nás, která je ukryta ve třetím plánu a ztajena v poezii vyprávění, je to otázka naléhavá. Jevištní silněji zazní třeba ve slovech o zlaté mříži a v realizaci holandské dražby v Holandsku samém. Zmíněná otázka k nám přichází přes dva příběhy ne zcela vyrovnané rozsahem. Příběhy zdánlivě si podobné vnějším projevem – Slon i Dědeček odešli z domova do světa. Důležitá nepodobnost, rozdílnost, je však dána tím, že Slon utíkal od sebe, od odpovědnosti k sobě, prostě utíkal od něčeho, zatím co Dědeček utíkal k něčemu! Proto jejich skon přijímáme rozdílně. Na jedné straně babiččin nadhled, který zároveň obsahuje člověčí smutek, na straně druhé jistá marnost a spíše jen pouhá lítost nad smrtí

Slona, a to přes veškerou patetičnost zániku, kdy se ve výši zvolna pohupuje modravý hrneček a dole v záplavě rudé krve zalévající mohutné tělo naposledy vydechuje Slon. A pak přichází další generace, k níž nutno počítat i sloní kůži, a jde o to, jak sny či odkazy předků naplňuje. Jo a pan Goethe zde není až tak navíc, jak se zdá. Soudím, že je zde proto, aby zazněl metaforický svorník spíše příběhů než aby upřesňoval téma, a to, že v lebce slona se skrývá lebka člověka.

Svitavské Céčko vyprávělo smutně-směšný sloní příběh s laskavostí, s vášní i s patosem, se svojí výraznou poetikou, občas až poezií. V současném světě zaplněném sle-

pými věrozvěsty globálního štěstí unionistické Evropy a hluchými světlí jediné možné národní tradice a odkazů předků, je svitavský SLON ne odpovědí, ale otázkou a člověčí možností. Alespoň v tom smyslu, jak ji v závěru příběhu nabídne stínohra, a v důsledku je jedno, zda hrdina vystupuje na hemingwayovské Kilimadžáro nebo Kirinyagu Horu světla. Škoda jen, že prostor pro vyprávění nebyl komornější, neboť mnohé zapadlo, gesta i slova, a pokud byla přizpůsobena sálu, zase ztratila na osobní naléhavosti výpovědi, která je Céčku vlastní. Ale to je snadno odstranitelná piha na kráse.

Vladimír Zajíc

Vrát'a přemýšlí o Slonovi

Bílé bratrstvo

Švec Dratvička

Klubíčko Cvikov je herecky zkušný marionetářský soubor. Tvzení lze doložit velmi dobrou mluvou převážně většiny souboru a některými dobrými vodičskými výkony. Například velmi dobře vedený druhý rytíř. Příjemným objevem byl i sympatický, plnokrevný výstup Dratvičky. Měli jsme štěstí a viděli loutkoherce, který po dvě třetiny představení úspěšně a s vervou improvizoval s loutkou, které upadla noha. Pravda, ve druhém představení, kdy loutka byla bez technických závad se představení jakoby více scelilo, ale kontakt herce s loutkou a skrze ní i s divákem se poněkud ztratil.

A tady se začínám dotýkat problémů, které jsme s představením měli. Kontakty loutek při rozhovorech v mnohých případech scházely. Většinou byly naplněny pouze vztahy tváří samotných herců. Loutky se (až na výjimky - apř. druhý rytíř) nedívali tam, kde se cosi dělo, kde byl jejich protějšek. Zamýšleli jsme se i nad vý-

pravou. Scéna se nám zdála být konvenční, popisná, snažící se zcela vážně a zodpovědně posloužit danému textu. A zde se dotýkám snad nejbolavějšího místa inscenace. Text, který soubor naprosto vážně přenášel z jeviště mezi diváky by asi více uspěl, kdyby byl hrán s velkou (humornou) nadsázkou. Pak by možná diváci lépe vychutnávali někdy až cimrmanovský rým, kterým je pohádka hustě protkána. Smích diváků v takto vážně vedeném představení by mohl být brán za výsměch. Asi proto jsem v obou představení viděl některé zodpovědné diváky jak si do úst cpou kapesníky a svetry, aby svým výbuchem smíchu náhodou představení neuškodili. A tak se zdá, že problém loutky Zlatohříváka, která byla výtvarně jako z jiné pohádky, nebo neexistence houslí (dokonce ani ne ve zvukovém plánu), které měly jakousi úlohu při likvidaci draka, nebyly problémy podstatnými. (Mimochodem drak byl velmi dobře vedený a jeho výstup by se mohl - po malých upřesněních - stát pěknou

loutkářskou perličkou.) Dotkl jsem se zvukového plánu. Domníváme se, že pokus o loutkářský muzikál se poněkud zadrhl použitím nedivadelní hudby. Ve vážně hrané pohádce časté opakování hudebního motivu Dratvičky doprovázené

jeho neustálým představováním působí poněkud nepatřičně. To vše jsou ale jednotlivosti. Za zásadní považujeme pochopení textu, jeho žánru a jeho naplnění.

Josef Brůček

Zaklínadla

Loutkárna

S napětím se ráno budím,
pohádkovou spatřím Chrudim.
Loutky tady mají slet,
prázdninový dětský svět.

Karel chodí na pohádky,
má teď denně krásné svátky.
Rozplývá se realita,
problémy jsou banalita.

Uvidíte čaroděje,
co se s nimi v pekle děje.
Nafoukané, kruté vládce,
i falešné moudré rádce.

Rozmazlená princátka,
i veselá zvířátka.
Přijďte se podívat,
mnohá moudra si zde brát.

Dobro nad zlem vyhrává,
sílu mu to dodává.
Politik by to měl vidět,
mnohdy by se mohl stydět.

Pod širáčem se tu hraje,
dozvíte se různé taje.
U pívka se večer sedí,
Karel si v tom přímo medí.

Zvu sem všechny mocné lidi,
ať zas běžný život vidí.
Až opustí kabinet,
budou vidět jinak svět.

Karel Dvořák
30. června 2002

Přišlo e-mailem. Děkujeme.

Herbář

Rok 2002 by mohl být klidně nazván Rokem českého loutkového divadla, v roce 2002 totiž slavíme:

- 90 let existence revue Loutkář, nejstaršího odborného loutkářského časopisu na světě a podle znalců i nejstaršího, dodnes existujícího divadelního časopisu vůbec!
- 50 let loutkářské katedry DAMU v Praze, první a nejstarší loutkářské vysoké školy na světě!
- 30 let od založení unikátního loutkářského muzea (Muzea loutkářských kultur) v Chrudimi
- Rok Josefa Skupy a Jiřího Trnky, jak nazvali řadu akcí spojených s těmito slavnými osobnostmi, které podstatně ovlivnily české loutkové divadlo XX.století, plzenští pořadatelé.

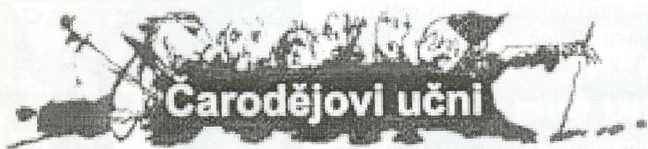
Plejáda slavicích jubilantů je letos vůbec úctyhodná: Ladislav Dvořák, Pavel Kalfus, Miroslav Melena, Karel Makonj, Petr Nosálek, Pavel Vašíček, František Písek, Pavel Polák, Bedřich Svatoň, Jiří Středa, Alois Tománek a ještě celá řada dalších.

Muzeum loutkářských kultur Chrudim

Pracovní setkání „Aktivní možnosti prezentace muzejních sbírek na začátku 3. tisíciletí“ se koná u příležitosti oslav 30 let od založení Muzea loutkářských kultur, specializovaného muzea ve Východních Čechách. Myšlenka na vytvoření loutkářského muzea v Československu se datuje už od r. 1929 (a souvisí se založením UNIMA v Praze), o její realizaci se však rozhodlo až v r. 1969 u příležitosti X. Kongresu UNIMA v Praze a následném XVIII. festivalu amatérského loutkářství v Chrudimi. Iniciátorem a organizátorem vybudování loutkářského muzea v Chrudimi byl dlouholetý generální sekretář UNIMA Jan Malík. Jeho soukromá sbírka se stala základem sbírek muzea a z jeho iniciativy darovala také jednotlivá národní centra UNIMA muzeu loutky ze svých zemí. Muzeum loutkářských kultur bylo otevřeno 2. 7. 1972 a sestává mimo ústřední renesanční budovy z několika dalších prostor včetně depozitáře umístěného poblíž Chrudimi.

Ve sbírkách je přes 7 000 loutek z více než 40 zemí celého světa a dalších 60 000 sbírkových předmětů (dekorací, výtvarných návrhů, tiskovin, fotografií, rukopisů, výtvarných děl s loutkářskou tematikou) z více než 70 zemí, odborná knihovna čítá přes 16 500 svazků knih českých i cizojazyčných. Stále expozice v pěti místnostech jsou věnovány historii českého loutkového divadla (českým kočovným loutkářům, jejich loutkám, dekoracím a repertoáru), rodinným divadlům a exponátům zahraničních loutek. Ve třech místnostech muzea jsou umístěny výstavy roční a v galerii muzea pak výstavy krátkodobé, kterých je obvykle sedm do roka. Je zde i herna, v níž si mohou návštěvníci vyzkoušet, jak se hraje loutkové divadlo. Muzeum má také připraveno několik putovních výstav, které hojně prezentuje v tuzemsku i v zahraničí.

Nina Malíková

Harry Potter by se divil

...Iveta si vyčarovala pohádkové společníky Slunečníka, pak ještě Větrníka a Měsíčníka.

...Ivana zjistila, že funguje přestávka. To se žáci odvážou a začnou s těma loutkama pořádně blbnout.

...nechte na pár minut Vráťovi nějakou písničku a budete se divit.

Včera dopoledne jsme se vypravili s Dickem Darkenem za učni čarodějů, lektorů. Copak to tam leckde pod slibem mlčení snují? Jakkap jsou zasvěcováni svými mistry? Jsa dosud ovanut duchovními proudy, někdy až ošlehnut, budu vám vypravovat, co jsme viděli. Nejprve jsme zašli jsme do CHáčka. Iveta Dřízhalová a Marcela Krejsová se vypravily s loutkou za pohádkou. Ušly s dětmi pěkný kousek cesty. A aby nebyly sami, vyčarovaly si pohádkové společníky, například, jak si tak vzpomínám, jdou s nimi nějaký Slunečník, pak ještě pánové Větrník a Měsíčník a další postavy. Ty se nám ale osobně nestihly představit, mluvit totiž počala lektorka Iveta: „Začali jsme tím, že jsme si povídali o pohádkách. Děcka vyjmenovávaly pohádky, které znají. Pak jsme vybíraly, kterou si přečteme. Máme tu od Erbeny sesbíraný, český. A většina se rozhodla(...),“ a teď hádej čtenáři pro kterou... Nu ano, vždyť tu přeci byla řeč o Větrníkovi a těch dalších pánech, kteří se všichni ukázali být bratry. „Zeptaly jsme se děti,“ pokračuje Iveta: „Je někdo tady, pro toho, abychom začali právě touhle pohádkou? Ozval se jeden hlas: Notoricky známá pohádka, to už mě nebaví. Ptala jsem se, jestli je to skutečně tak? A jestli, tak ať třeba poslouchá ten jazyk, protože z televize to zná jinak. A když jsme to dočetli, tak všichni a hlavně ten jeden říkali: Já, tam jsou situace, o kterých jsme vůbec nevěděli. To je jeden z důvodů, proč jsme si vybrali český pohádky, protože děti mají ten pocit, že je znají. Ve skutečnosti se to dost plete. Zeptáš se třeba, jaký znáte pohádky, a řeknou: Tři zlaté vlasy Děda Vševěda, Plaváček... A to je ta samá, že jo.“ Pohádek na páteční pouť však v Cháčku udělají

víc. Vedle hlavních postav, bude do děje vstupovat i množství vedlejších a tak se věru máme nač těšit. Třeba na pána v černém fráčku z první pohádky, který se postupně vypracovává z pouhého statisty na hlavní postavu a půjde-li to takhle dál, nejspíše ovládne všechny pohádky, nejen tu svou původní. Asi deset centimetrů vysoký chlapík ležel po dobu, co jsme o něm mluvili, na zádech a nic neříkal. Nejspíš si v duchu opakoval text.

„Až se dodělají tyhle postavy, jsou to takový nejednodušší plošný loutky, tak budeme dělat složitější s patentkami, hejbacíma a vysunovacíma ručičkami, ale až zejtra pro další pohádku,“ dodala Iveta.

„To je taková naše idea, dělat různé pohádky různěma technikama. Ale na to nám asi nedají peníze,“ doplňuje svou kolegyni čarodějka Marcela Krejsová: „My jsme si řekly, aby nám nakoupili materiál, a nenakoupili nám aniň.“

„A kdo?“

„My komunikujeme s Artamou a ta asi s Besedou tady. Tak jsme začali tím, že jsme běhali po krámech.“ Vida, s čím se potýkají v pohádkovém světě.

A s čím se potýkají v C? Tak se tam pojdme podívat. Přišli jsme přímo doprostřed loutkohrátkových orgií: čert kradl bábě buchty, ta ho honila; pán harmonika s chotí se nathovali a zase zmenšovali, no, kamkoli ses podíval, všude se něco dělo.

„Copak to máte za program?“

„Přestávku,“ odpověděla mi Martina Hartmanová suše.

Jestli toto je přestávka, co teprve vypukne, až přestávka skončí...

„Hodně se styděl. A my pořád jsme nevěděli, jak na ně. Až jsme zjistili, že funguje přestávka. To se odvážou a začnou s těma loutkama pořádně blbnout. Teď začínaj

zkoušet sami.“

„Možná by pomohlo ten seminář zrušit, když i ta přestávka je takové úspěch,“ navrhuju.

Martina pohotově přitaká: „Vyhlásíme přinejmenším celodenní přestávku a určitě se tady objeví plno pěkných věcí.“

To nás s Dickem inspirovalo a před návštěvou dalšího semináře, jsme si taky dali takovou malou přestávku. Vybírali jsme si další seminář. „Nic nevidíte, my jen povídáme,“ hlásil nám nejspíš s ohledem na Dickův fotoparáť Luděk Richter, jehož jsme zastihli na chodbě: „Přijďte zítra.“ Necháme tedy učně semináře A dál povídat. Táhne nás to tam, kde se

zpívá. V Děčku, nikoli Burianově, i když kdovi, jestli písmeno D nebylo semináři přisouzeno právě na paměť tohoto mistra, tak tedy v Děčku tak jako vloni opět vznikl Velký orchestr LCh, těleso impozantní šíře. Seminaristé bubnují do kýblů, hrají na housle, příčné flétny, kdo má, ťuká o zem berlí. Zapojit se tedy může opravdu každý. Česká lidová se tu stane základem pro středoasijskou polku, Holka modrooká zase zní jako nějaká salsa ve filmu Buena Vista Social Club. Zkrátka nechte na pár minut Vráťovi Šrámkovi nějakou písničku a budete se divit.

Slamák a jeho Dick Darken tvoří foto

Jak jsem dostal jméno

„Vstaň!“ Vracel jsem se pomalu a netušil, co se se mnou dělo. „Vstaň, teď ještě není ta správná chvíle.“ Ucítil jsem tupou bolest v rameni. Nic jsem neviděl. Pokusil jsem se pohnout a k mému překvapení se po celém těle rozlila vlna tepla. Pravou rukou jsem se opatrně dotkl tváře. Lepkává hmota pokrývala oči. V ústech jsem pocítil pachutí krve. Zvedl se mi žaludek a začal jsem zvracet. Po několika marných pokusech jsem konečně vstal a začal vrávoravě klopýtat po bitevní pláni. Nevěděl jsem kam jít, ale věděl, že se nesmím zastavit. Mlha se zvedla a já napůl slepý spatřil svět tohoto rána. Podlomila se mi kolena.

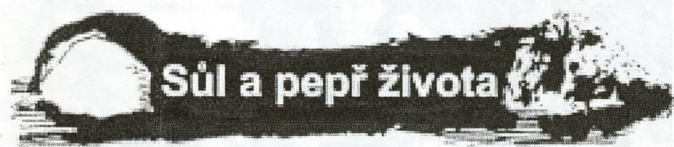
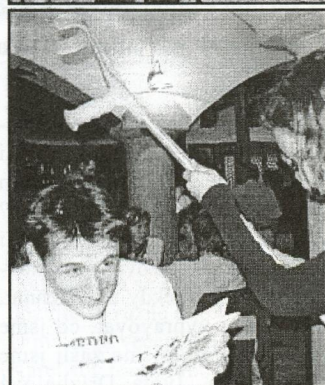
„Bože, odpusť nám naše viny...“ Mezi znetvořenými těly tančila plavá dívka. Byl to přelud? Mžoural jsem skrz zasychající strupy a skutečně se nad mrtvými těly skláněla nějaká postava. Vykročil jsem za přízrakem. Co to proboha dělá? Dívka cosi šeptala prázdným očím, mateřsky laskala jejich tvář. „Kdo jsi?“ Otočila se a já spatřil její průzračné oči. „Kdo jsi a co jim děláš?“ V podvědomém gestu jsem šáhl k pasu, ale moje zbraň teď asi patřila někomu jinému. „Chceš mne taky zabít? To ještě nemáš dost?“ Přepadla mne slabost a já znovu ztratil vědomí.

„Probud' se můj milý. Teď nemám čas se o tebe postarat, tvoji druho-

vé musí čekat.“ Někdo měl mou hlavu v klíně a něžně mě hladil. „Tak. Vstaň a jdi konečně svou cestou.“ Pomohla mi na nohy. Měla obdivuhodnou sílu. Hlavou mi vířily myriády obrazů. Znovu jsem vykročil na svou kalvárii a v zádech cítil její pohled. „Stůj!“ Báľ jsem se otočit. Chtěl jsem utéct, ale dívka se začala smát. „Kdo jsem já už víš a abys do konce svých dnů nikdy nezapomněl, dám Ti nové jméno. Budeš v sobě nosit cejch tohoto místa.“

Pak jsem putoval a putoval, má zranění se pozvolna hojila. Kromě ran na těle mne jako šlehnutí bičem v srdci páčila ta vzpomínka. Teprve tři dny cesty od Hilarijských mokřin jsem dokázal usnout. Noční můra zmizela, ale já vím, že se jednou na tom místě zase setkáme.

Až na samé dno společenského chování se dostala Johanka Š., když vysvětlovala redaktorovi Petru V., co se jí nelíbí na jeho článku ve věřejším Tyglíku (jsou to: česka, má být meniskus, Agáta Christie, chybí Revival Band).

Jak mi Petr pomohl...

Začalo to už v neděli. Můj kolega se mě v redakci (suterén DKP) s naprostou vážnou tváří zeptal, kde že je ta letní scéna, co tam má být žonglování. Po upřímném smíchu všech a podaném vysvětlení se Peť a také mile usmál a odešel. Včera se mi nabídl, že za mně vezme vyzpovídání diváků po představení Miček Flíček (nestíhala jsem). No, asi to neměl dělat. Po každém dobrém skutku totiž následuje spravedlivý trest. Petr se tedy vydal do kina. Asi půl hodiny po té, co odešel, se ozval mobilní telefon: „Ty, Dáda, kde je to kino? Já jsem to od loňska asi zapomněl.“ „A kde jsi?“ Z jeho řeči vyplynulo, že je asi někde u koupaliště. Kino nakonec našel. Diváky vyzpovídal. A já vím, že na jeho příští otázku odpovím: „Nejsem kozoroh, nebydlím ve čtvrtém podlaží, Lenka nepracuje v dole a Karel nemá červenou škodovku.“

Dáda

Bylo a nebylo

Odcházím z divadla a broukám si: „Bylo a nebylo ...“, k mému úžasu se do mě melodie zakousla jako klíště a ve chvílích, kdy moje soustředění polevuje, se opět zmocňuje mé vůle a já pořád a pořád si musím pozpěvovat „Bylo a nebylo ...“. Ptám se sám sebe, čím to asi bude. Když vyloučím podprahovou moc dobře vymyšlených popěveků, tak v tom bude asi nějaké kouzlo. Kouzlo jednoduchosti. Dvě pohádky, jejichž předlohy čerpají z lidové slovesnosti, jsou pojaty velice čistě a jednoduše. Komunikační klíč je zřejmý od prvních replik a stylově se drží v obou částech představení. Nápaditější a hravější mi přišla první pohádka „Jak kvůli vajíčku šel kohout na zámek“. Má spádnější rytmus a snaha protagonistů splnit daný úkol není tak zřejmá. To je mimochodem velice zajímavý jev. Mladí a bezesporu talentovaní herci (jen tak mimochodem, jevištní řeč zvládá většina z nich skvěle) nebyli nervózní, z jejich jednání jak se říká „nečouhaly dráty“, ale snaha trefovat se do fyzických jednání dle pokynů režiséra prosakovala napovrch. Trochu mi to připomnělo „vyzvánost“ starých jevištních pardálů. Není pro ně problém sdělit si během děkovačky vtipné postřehy, nenápadně a s kamennou tváří. Možná, že je tento jev způsoben nevyjádřenou hravostí, která mi v představení trochu chyběla. Zvláště druhá pohádka je někdy až schematicky ilustrativní, jakoby to nejdůležitější, co má být sděleno, bylo SLOVO a zachování MI-ZANSCÉNY. A možná se mi to jenom zdálo nebo to bylo nerozhodností souboru (viděl jsem první představení). Neberte to prosím jako výtky, spíš jako témata k debatě.

Nic z mých předchozích postřehů nezmění nic na faktu, že se jedná o ucelené, svižné a energické představení. Přeji hodně štěstí a trpělivosti v další práci.

Simon Bolsano

Hlasy okouzlených

Král v kukani souboru Loutkino (v 16 hodin)

...Je to milý. Jsou šikovný, krásně zpívají. Je to nová nadějná generace. (studentka KALD DAMU)

...Bezvadný, fakt se mi to líbilo. Oni byli v nasazení, měli radost z toho. (dospělačka)

... (Jak se ti to líbilo?) Dobře.

... Já jsem byl mimo. Já řeším tady jiný věci. (mimoň)

... Mě se to líbilo, i když jsem viděla jen kousek, protože jsme přišli pozdě. (dospělačka)

... Pěkný to bylo, takový hudební.

... Dětský představení. Škoda že ty děti neuměj trochu lepší mluvit, nahlas. To byl jedinej průšvih. Zvlášť tady vzádu. Nápad dobře. (dva bardi přes sebe)

... Asi taky, chtělo to hlasitě mluvit. Měli by se učit artikulovat.

Jinak jako dík, dobrý. (nestor)

... Zajímavý. Bylo to možná až moc rychle.

Hadrafous, Na Židli, Turnov

...Jasný, zřetelný, na vtip mě to přišlo trochu dlouhý. Ztrácel jsem pozornost. (Byla to i moralita, ne?) Moralita, to asi určitě.

...Bylo to dobré. It was good, this show. (mladší dítě ze semináře H, viz Sůl a pepř... č. 1.)

...Dobře. (malé dítě)

...Jó, bylo to dobré. (větší dítě)

...Nejvíce se mi líbila spisovatelka, jako vypravěčka-spisovatelka. Ona tam jako psala a při tom to komentovala. Že to bylo trochu něco jiného než normální vypravěčka. Bylo to využitý. (dospělačka)

...Líbilo se mi to. Hlavně ty děti to uměli dobře zahrát, na jejich věk to bylo vážně dobré. (mamin-ka)

...Hezký představení pro mateřinky. (Ty vlastně taky děláš pro mateřinky.) Tak se mi to líbilo. (nestor)

Míček Flíček Sněženky Opava

...Hezký, zpívají písničky, tedy tu jednu na konci.

...Mně se to líbilo. No. Teda ne že by uměli hrát, ale tak to že srdce podali.

...Bylo to dobré.

...(Řekneš mi?) Ne.

...Docela hrozný.

...Nic moc./Dobry./Docela nic moc. (skupinka)

...Velmi pozitivní. Já ač jsem už sedumdesát plus, staří, jo, tak jsem ještě tuhle pohádku neviděla. Četla jsem ale velmi mnoho retrospektivních recenzí na hru Míček Flíček. S velkou radostí jsem se na tuhle pohádku šla podívat a konstatuji, že ta pohádka má, teda ta produkce vůbec, velké klady a jsem moc ráda, že jsem to viděla. I ty dívky

a celý soubor byl velice snaživý. Hráli s elánem a s přesvědčením.

...Pro mě to bylo velké překvapení. My jezdíme každý rok sem už třináct let.

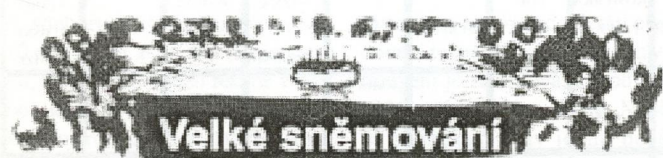
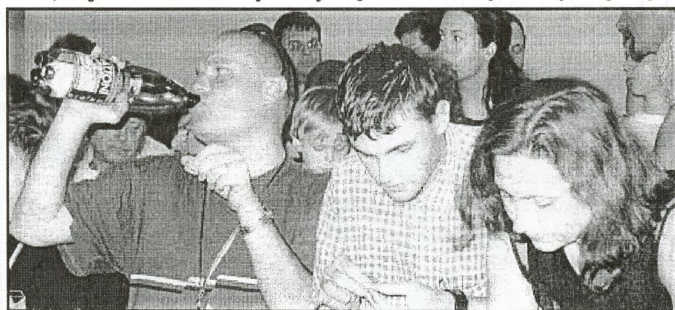
Bylo, nebylo...,

DdDd Děčín (ve 20 h.)

...Příjemné.

...Já jsem to už viděla na dětské scéně a obdivuju, že ty děti vydrží hrát tak dlouho s tím zapálením, že je to baví. Dneska jsem o tom četla ve zpravodaji, že už povyrostli. Z těch pohádek už asi vyrostli, ale pořád je na nich vidět, že je to baví. To je to s čím já se peru u svých dětí, pořád je motivovat, aby si v tom nacházeli pořád novy, aby je to bavilo. Ty starší se mi tam už občas...

...Úžasný. Moc se mi líbí, že si hrajou. Přirozený, dobrý, báječný.

Velké sněmování

Velké sněmování probíhalo v 1. foyeru DKP. Židle pěkně do oválu a už to svištělo. Nejdřív se k představení vyjadřují semináře, pak porota a nakonec plenum. Diskuse byla svižná, věcná a přesná.

S pastýřkou

Semináře:

Loutka vypadala jako mart'an a moc nehrála. Byla jen nošena, ale to křeslo hrálo. Nepochopili, proč byla zvolena stylizace hereček v rolích ostatních postav – pohyb těl jako robotů. Děti tomu nerozuměli. Hezky mluvily a dokázaly vytvořit prostředí bez kulis. Loutka byla odtažitá, proč zvolily zrovna tuhle. Proč byl na začátku ten dvoreček, když dál už nehráje. Krásná předloha, ale nebyl cítit jejich vztah k tématu. Vlastně neloutkové.

Za porotu Blanka Luňáková:

Má vřelý vztah k předloze, ale z představení měla smíšené pocity. Předloha je nádherná, projev byl kultivovaný, herečky talento-

vané, ale přesto na nefunguje. Chybí životní zkušenost, nešlo to přes loutku – zůstaly u neosobního komentáře a neseděla stylizace ostatních postav (gesta – robot). Zvolený rámec na začátku i na konci jde do ztracena. Nic se s tím dál neděje.

Plenum:

V podstatě potvrdilo vše již řečené. Blanka a Karel Šefnovi viděli dopolední (tedy jiné) představení a řekli, že to se dívkám povedlo a vše, co my jsme postrádali, tam bylo.

Švec Dratvička

Semináře:

Proč je to loutkový muzikál, když neumí zpívat. Špatná jevištní řeč. Dětem se to docela líbilo, ale ne rýmy. Také neviděly šidlo, kterým draka bodnul a myslely si, že vo-

dič draka ukopal a to se jim nelíbilo. Drak na ně nepůsobil hrozným dojmem a nevěděly, proč ho vlastně zabájet. Text je špatný. Jsou nedotažené situace. Byly oceněny jisté vodičské a mluvičské zkušenosti, ale celé to působilo strašně sterilně. Proč odkryté vodění, když to nemá žádný jiný význam. Hudba byla žánrově odjinud. Prostor je neovládnutý. Dalo by se to zahrát s nadsázkou a hned by to bylo o něčem jiném.

Za porotu Pepa Brůček:

Je vidět, že někteří jsou zkušení loutkáři. Kontakt s publikem fungoval jen někdy a vlastně nechtěně. Výprava popisná a konvenční. Chybí nadsázka, bylo to míněno naprosto vážně a to věci nepomohlo. Nefungovaly rekvizity – boty, housle... Nedošlo k pochopení a naplnění žánru textu.

Plenum:

Vše souhlas. Dodávají, že je škoda, že se s loutkou víc nehrálo, že se nefázovalo. Hlučné nástupy.

Slon

Semináře:

Dětem se to zdálo dlouhé a nudné, ale líbily se jim obrázky. Ostatním se líbila scénografie, rovněž

se to zdálo dlouhé, moc písniček a muziky. Nejasnosti v textu – více motivů a jak se v tom vyznat. Nepřečetli některé významy, odbočky... Ale zase – čemu jsme nerozuměli, tomu jsme věřili.

Za porotu Vladimír Zajíc:

Laskavost, vášně, patos, poetika až poezie – to je „C“. V představení jsou dva různé příběhy – slona a dědečka. I jejich důvody proč odcházejí jsou různé. Slon utíká od něčeho, děda za něčím. Téma jestli a jak směřovat někam jinam.

Spíše než loutky, jsou to artefakty, nedochází k proměně objektu v subjekt. Ale umožňuje to odstup a komentář. Máme možnost se identifikovat s postojem a názorem souboru. Nikam nás netlačí, nabízí nám možnost volby.

Jaroslav Milfajt:

Společně všem třem inscenacím je, že z hlediska scénografie jsou ilustraci. Je to krásná ukázka toho, jak se výtvarně dá pracovat. V Klárce je to ilustrace, ovšem téměř bez prostředků, Dratvička je jimi naopak zahlcen a Slon je zhmotněná ilustrace plná fantazie.

Plenum:

Souhlas. Dodáno, že se lekli tolika témat, ale nakonec si každý to své vybere.

Vydří kvízy pro celou rodinu.

Pro celou rodinu - to tu neuvádím náhodou, neboť vedle lehkých, spíše cvičných, tu najdete i pěkné oříšky. O těch se budete muset poradit. Někdy budou lépe vědět děti, jindy rodiče.

Slovo idiom znamená:

- a) ustálené spojení vlastní určitému místu, skupině lidí, jazyku (nepřeložitelný do jiného jazyka)
- b) výraz prozrazující idiota
- c) staročeský výraz (původně lidiom) klusácká dráha pro cvičení Sokola v době, kdy ještě nebyl v Čechách pojem stadion. Z tohoto slova se vyvinul autodrom a lidiom se již nepoužívá - idiom pak jen řídce
- d) je to vymyšlené slovo

Blankvers je:

- a) nerýmovaný pětistopý jambický verš (zvláště u Shakespeara)
- b) tiskopis, úřední formulář a nevyplněný formulář vůbec
- c) banket pro V.I.P. hosty
- d) fólie, na které je nafocená stránka novin, pro jejich tisk (např. u Tyglíku)

Tragéd je:

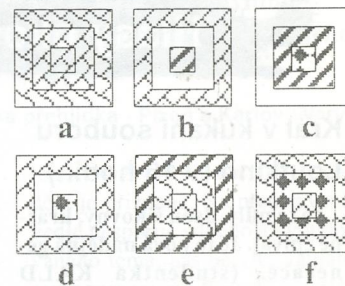
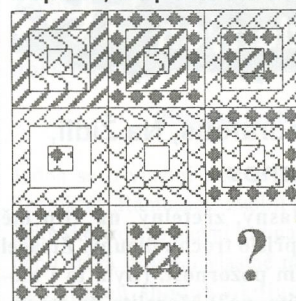
- a) herec tragických úloh
- b) herec tragických kvalit
- c) moped firmy Trabant
- d) pléd německé armády, z něhož se za I. světové Války vyráběla nosítka pro vyšší důstojníky

Slovo tyglík, které zdobí záhlaví tohoto zpravodaje, označuje:

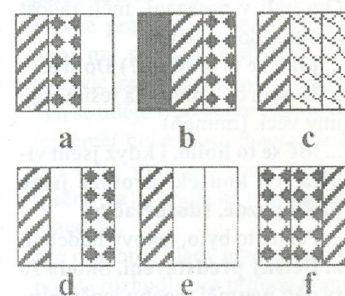
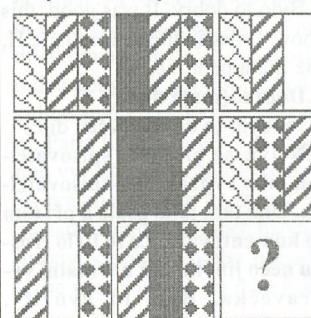
- a) kelímek, laboratorní nádobku na vaření a zahřívání hustých nebo tekutých látek
- b) slovo z výroku syna ředitele královodvorské ZOO „Ten tyglík mi okusuje tenisku“
- c) kožený sáček na tabák
- d) kašpárkovi kalhoty

Hilarionovy hádanky

Doplňte, co patří místo otazníku:

Doplňte, co patří místo otazníku:

Správné řešení úloh z prvního Tyglíku:

Vydří kvízy: d, d, b, a

Hilarionovy hádanky: 186, Q, X, 148, L

Do řady obrázků nepatřilo b, c.

Tajenka druhé křížovky: Ted' a tady

3	ČÁST MOLEKULY	BEZVÝZ- NAMNOST	ZISKAVAT	PREZENT	ZN. ASTATU		BEZVÝSV MLADIK	ODSUVNÍK	KOMURKA	INTC. LOUT.	PERPUR		SÁZKA O VŠECNO	OVOCNÝ NÁPOJ	SADA	STARO- RUMSKÉ PENIZE
KLADNÁ ELEKTRODA			22		JMÉNO DIVADEL TURNOVA		ZASTARALÉ					ZAHAVY IMYZ	1			
PULZOVAT	3				HORNINA NÁŠ CES- TOVATEL			20				LAUPLACI TURFK DRÍVE			12	
LEHKÁ MLHA				VLAMÁNÍ SE ZN. KORENÍ				19		NOSY SLONÉ SLOSPOKA			21			6
SACHOVA PROHRA	24			OBRAZEK ŽJMÉNO			10		15	POLSKÁ ŘEKA VADNOUIT		18			DRAHY KAMEN	BYVALE VÝHRV V LOTERII
ČÍSLOVKA PRIAMUV SYN		17							POKOJ ŘÍM. 50			11				
DOPRAVNÍ RUCH						2	IN. LUKAV- SKÉHO SLEZ. ŘEKA			PYTEL DRČENÉ HMOTY				INIC. VÝSTANDA ŘEŠETA		14
JMÉNO EGYPT- POL SADATA	4				ZNAMOUKÝ RUSKÝ FILIZESER				DANIEL ZKRSTAV. PODNIKU				9	JIHO- SLOVAN ŘÍM. 6		7
ARGENTIN- SKÝ BRANKÁŘ				AM. HEREC OLIMPII ZKRATKA		23						POKLOPY SPZ UTOVÉRIC				
URČITÉ SLOVEN.					KRYSTAL ZARODKY V HORNINACH							13			8, 16	POMOC: AVES PITT SAN ROA EKK
DOSTIŽEN ŘÍDCE					INIC. HERCE AUGUSTY	5		VÍDCE WHIGU					SNAD			

Loutkářské sympozium

**Představujeme vám účastníky pracovního setkání
„Aktivní možnosti prezentace muzejních sbírek
na začátku 3. tisíciletí“**

Janne (Marianne) Vibaek Pasqualino, Itálie

Po studiích v Dánsku absolvovala kurzy angličtiny v Londýně a v r. 1958 se provdala za Antonia Pasqualina a přestěhovala se do Palerma. Od r. 1971 pracuje v Institutu antropologie a geografie na palermské univerzitě, kde v r. 1973 absolvovala i v oblasti humanitních věd. Od r. 1981 řídí oddělení muzejnictví na filosofické fakultě. Doktorát získala za práci o etnoantropologických muzeích. Je mimo jiné ředitelkou Mezinárodní školy sociálních věd a Mezinárodního loutkářského muzea Antonia Pasqualina.

Lars Rebehn, Německo

Od r. 1968 je konzervátorem v Loutkářských sbírkách v Radebeulu, které jsou součástí Státních uměleckých sbírek v Drážďanech. Od r. 1988-1993 studoval evropskou etnologii, sociální a ekonomickou historii na univerzitě v Hamburku. V r. 1994 získal na této univerzitě za práci Loutkář v Hamburku v 19. století magisterský titul.

Hana Ribí-Štěpková, Švýcarsko

Absolvovala v r. 1970 na Loutkářské katedře AMU, v letech 1969-71 pracovala ve Vedeném divadle, posléze i v televizní skupině Jaroslava Vidlaře a v Divadle S+H. Od r. 1974 žije ve Švýcarsku. Je zakladatelkou a první ředitelkou Zürcher Puppen Theater, spolupracovala na organizaci řady loutkářských výstav (Mnichov, Praha, Curych), v poslední době publikovala dvě knihy týkající se dějin loutkářství – o loutkovém kabaretu Freda Schneckenburgera a studii Edward Gordon Craig – Figur und Abstraktion. V r. 2001 natočila rekonstrukci divadelního představení z r. 1937 Krejčík-hrdina pro muzeum Weber-Lipsi v Rosey ve Francii.

Mgr. Alena Exnarová, Česká republika

Absolvovala v r. 1975 na brněnské univerzitě divadelní vědu. Po absolutoriu pracovala jako metodička pro divadlo a posléze i loutky v Krajském kulturním středisku v Hradci Králové. Od roku 1977 je její práce orientována na Muzeum loutkářských kultur v Chrudimí, kde působila nejprve jako odborná pracovníce a od r. 1992 zastává funkci ředitelky. Je členkou předsednictva Českého střediska UNIMA a byla v letech 1995-96 jeho předsedkyní. Publikuje v odborném tisku kritiky i recenze o profesionálním i amatérském loutkovém divadle a je mj. i autorkou scénáře expozice tradičních českých loutek a rodinného loutkového divadla v chrudimském muzeu.

Doc. Alice Dubská, CSc., Česká republika

Alice Dubská je absolventkou katedry dějin a teorie divadla na pražské Filosofické fakultě Univerzity Karlovy a většinu své odborné práce věnovala Ústavu pro českou literaturu ČSAV v Praze (1968-1993), kde spolupracovala zejména na souborném vydání Dějin českého divadla. Jako divadelní historička působí od r. 1997 v Divadelním ústavu (práce na Encyklopedii českého divadla) a na Katedře alternativního a loutkového divadla AMU, kde získala docenturu.

Mgr. Jaroslav Blecha, Česká republika

V letech 1975-1980 vystudoval na filozofické fakultě Masarykovy univerzity v Brně obory divadelní věda a hudební věda. Od r. 1982 pracuje jako odborný pracovník v divadelním oddělení Moravského zemského muzea v Brně, od r. 1992 je vedoucím tohoto oddělení. Zabývá se audiovizuální dokumentací divadla, výzkumem a dokumentací kočovného mri-onetářství na Moravě. Vědecky se uplatňuje hlavně v oblasti koncipování a realizování výstav a expozic. V současné době koncipuje stálou loutkářskou expozici pro Moravské zemské muzeum v Brně a připravuje k vydání obsáhlou publikaci Česká loutka.

Náměty referátů zahraničních hostů

Janne Vibaek Pasqualino ve svém referátu představuje historii opery dei pupi, tradičního sicilského marionetového divadla, které nyní uchovává Mezinárodní muzeum marionet v Palermu. Loutky opery dei pupi se odlišují od jiných marionet jak hrami, ve kterých vystupují, tak svým mechanismem, způsobem manipulace, jevištní organizací a způsobem recitace. Náměty jsou zpracovány převážně jako dlouhé cykly, zvraty osudu jsou

zobrazovány v mnoha pokračováních založených na rytířských eposech, zejména na cyklu karolinském. Dalšími náměty repertoáru představují životy banditů, světců, historické události a Shakespearova dramata. Lars Rebehn referuje o sbírce loutkových divadel při Státních uměleckých sbírkách v Drážďanech. Jsou zde uloženy historické varietní marionety, plošné loutky papírového divadla a scény a loutky Theatrum mundi. Všechny loutkové techniky, kterými disponují, mohou předvést návštěvníkům v pohybu.

Hana Ribí-Štěpková přichází s konkrétním příkladem práce s historickými loutkami. V minulém roce zrealizovala ve Studiu Jiřího Trnky v Praze filmovou rekonstrukci loutkového představení Krejčík-hrdina. Hrál se s autentickými loutkami z roku 1937, které vytvořila Hildegarda Weber-Lipsiová. Tyto loutky jsou uloženy v Muzeu Morice Lipsiho (Musée Morice Lipsi) v malém francouzském městečku Rosey. Filmová rekonstrukce se vydařila natolik, že by bylo škoda, aby zůstala uzavřená jen v prostorách muzea v Rosey.

UNIMA 1929- 1999

UNION INTERNATIONALE DE LA MARIONNETTE

**Co je to UNIMA aneb trochu
historie snad nikoho nezabije**

PREAMBULE STATUTU UNIMA

UNIMA JE MEZINÁRODNÍ NEVLÁDNÍ ORGANIZACÍ SDRUŽUJÍCÍ TY OSOBY Z CELÉHO SVĚTA, KTERÉ PŘÍSPÍVAJÍ K ROZVOJI LOUTKÁŘSKÉHO UMĚNÍ A STAVÍ TOTO UMĚNÍ DO SLUŽEB HUMÁNNÍCH HODNOT, JAKO JE MÍR A VZÁJEMNOST POROZUMĚNÍ MEZI NÁRODY BEZ OHLEDU NA ROZDÍLNOST JEJICH RAS, POLITICKÉHO ČI NÁBOŽENSKÉHO PŘESVĚDČENÍ A KULTURY V SOULADU S UZNÁNÝM ZÁKLADNÍM PRÁV ČLOVĚKA, TAK JAK JSOU DEFINOVÁNA VE VŠEOBECNÉ DEKLARACI LIDSKÝCH PRÁV SPOJENÝCH NÁRODŮ Z PROSINCE 1948.

pokračování ze včerejška

Tak tedy vypadala situace, když pařížský novinář Paul Jeanne navrhl založení mezinárodní loutkářské organizace a když začaly připavné rozhovory mezi Němci, Francouzi a Čechy, které se odehrály v Baden-Badenu už v září r. 1928. O více jak půl roku později, 20.5.1929 byla v Praze založena UNIMA (spolu se Spolkem slovanských loutkářů, který už dávno upadl v zapomnění). Po pravdě řečeno byla to jen malá, téměř komorní organizace sdružující několik idealistů, o níž - až na výjimky - loutkáři ve světě nic nevěděli. Byl zde sice čestný prezident - Francouz Justin Godart, český prezident dr. Jindřich Veselý a český tajemník K. Slánský a od září 1929 byla věnována v časopise Loutkář pro několik zahraničních předplatitelů jedna strana ve francouzštině zprávám o činnosti UNIMA, ale to bylo tehdy všechno. UNIMA byla tehdy sice institucí vytvořenou díky francouzské iniciativě, ale brzy (i prostřednictvím Masarykova Lidového chovného ústavu s nímž měla UNIMA i totožnou adresu) zakotvená především v Čechách.

Činnost UNIMA byla přerušena II. světovou válkou, a i když těsně před ní i během ní se loutkáři nevzdávali kontaktů, většinou šlo o víceméně kontakty osobní. Vypadlo to, že je UNIMA už mrtvá. A byli to znovu Češi (a je třeba zde připomenout osobní aktivitu stále ještě generálního sekretáře UNIMA Jana Malíka, ale i méně obecně přiznávanou iniciativu německého loutkáře Harro Siegela), kterým se podařilo znovu toto hnutí rozhýbat. Výzva k setkání přišla včas. Na 4. a 5. prosince 1957 byli svoláni delegáti jednotlivých zemí a od 6.-9.12. se uskutečnil V. Kongres UNIMA, který položil základ k moderní podobě UNIMA. Nešlo již o organizaci založenou jen na přátelských setkávání, ale o skutečně činnou mezinárodní organizaci zahrnující nejen Evropu, ale postupně i další kontinenty a díky postupně vytvořeným pracovním komisím se posléze podařilo pokrýt velmi široké pole loutkářských aktivit ve světě.

V současné době má již UNIMA 8000 členů z 80 zemí všech kontinentů.

Nina Malíková

DNES: Úterý 2.7.2002

8.30 - 13.30 - Semináře ve svých učebnách

14.00 - 15.30 - Veřejná diskuse - foyer 1. poschodí DKP (vlevo)

Velký sál Divadla Karla Pipicha

17.00 - Dračí pohádky Čmukaři Turnov

20.00 - Dračí pohádky Čmukaři Turnov

Kino

10.00 - Míček Fliček Sněženky Opava

16.00 - Tři prasátka a vlk Na židli Turnov a O slepičce kroupenaté DLS Blučina

18.00 - Tři prasátka a vlk Na židli Turnov a O slepičce kroupenaté DLS Blučina

Malá scéna Divadla Karla Pipicha

10.00 - Hadrfous Na židli Turnov a Král v kukani Loutkino Brno

14.00 - Showlet Rámus Plzeň

16.00 - Showlet Rámus Plzeň

18.00 - Showlet Rámus Plzeň

Muzeum loutkářských kultur

13.00 - 18.00 - Den otevřených dveří

22.00 - Noční prohlídka muzea s performancí Petra Nikla

Letní scéna

19.00 - Lad'a Kerndl

ZÍTRA: Středa 3.7.2002

8.30 - 13.30 - Semináře ve svých učebnách

14.00 - 15.30 - Veřejná diskuse - foyer 1. poschodí DKP (vlevo)

Velký sál Divadla Karla Pipicha

17.00 - Mariula a hříbě z rubínu Říše loutek Praha

20.00 - Mariula a hříbě z rubínu Říše loutek Praha

Kino

10.00 - Tři prasátka a vlk Na židli Turnov a O slepičce kroupenaté DLS Blučina

16.00 - Oslík DNO Hradec Králové a Naslouchej Hop-hop ZUŠ Ostrov

18.00 - Oslík DNO Hradec Králové a Naslouchej Hop-hop ZUŠ Ostrov

Malá scéna Divadla Karla Pipicha

10.00 - Showlet Rámus Plzeň

14.00 - Tanec živlů Přátelé Mojžíra Babáčka Turnov

16.00 - Tanec živlů Přátelé Mojžíra Babáčka Turnov

18.00 - Tanec živlů Přátelé Mojžíra Babáčka Turnov

Výstavní síň Divadla Karla Pipicha

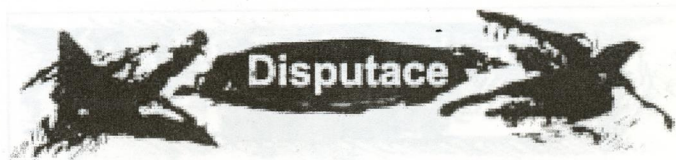
17.00 - Vernisáž trojvýstavy Petra Nikla - Nástroje okamžitých her

Letní scéna

19.00 - koncert skupiny Kryštof

Měšťanská restaurace Muzeum

21.00 - Večer loutkářské osobnosti prof. Josef Krofta

Kraje a amatérské umění

Čtrnáct nových krajů je od minulého roku skutečností. Musím říci, že v rovině slovní podpory se zatím k amatérskému umění staví čelem. Většina z nich připravuje koncepci rozvoje kultury svého kraje a v ní bude tato oblast zastoupena. Hejtmani, jejich zástupci pro kulturu i úřednický aparát (mám na mysli odbory kultury apod.) říkají, že tato oblast je nezastupitelná pro image kraje. To je citát ze zahajovacího projevu zástupkyně hejtmanky kraje Vysočina minulý týden na Festivalu sborového umění v Jihlavě. Kraje podle možnosti už na různé akce a aktivity přispěly už letos. Mohu uvést Pardubický kraj (přislíbena dotace na Loutkářskou Chrudim), Královéhradecký kraj (podpora regionálních přehlídek včetně loutkářské, dotace pro významné celostátní akce např. Jiráskův Hronov), Jihočeský kraj (podpora regionálních přehlídek a dalších významných akcí), Plzeňský kraj, Karlovarský kraj, Vysočina, Liberecký kraj (podpora podobné struktury). Grantový systém připravují, případně již funguje ve Zlínském, Olomouckém, Středočeském kraji. V hlavním městě Praze má grantový systém (ve formě tzv. spolupořadatelství) desetiletou tradici. Jihomoravský a Moravskoslezský kraj vyjádřil podporu amatérskému divadlu formou proklamativní podpory na oblasti konferenci Svazu českých divadelních ochotníků, resp. slibem podpory Podbeskydskému divadelnímu centru, který pořádá většinu postupových divadelních přehlídek. Konkrétní zprávy zatím chybějí pouze z Ústeckého kraje. Některé kraje uvažují o zřízení malých servisních organizací, které by pořádaly např. regionální přehlídky, semináře apod. Jedna z nich královéhradecký Impuls je zařízení o pěti lidech včetně ředitele a ekonoma a za roční dotaci ve výši necelých 3 milionů Kč pořádá téměř vše podstatné, co se v kraji děje. Dokonce si díky spolupráci s občanskými sdruženími mohou dovolit nadstandard typu

krajské filmové školy či individuální konzultační a odborné pomoci jednotlivým divadelním souborům. Nedivme se potom, že právě tento kraj je ve všech měřitelných parametrech (např. počtu souborů a jednotlivých tvůrců, ocenění z národních přehlídek apod.) na prvním místě. Stačí se podívat na počet účastníků regionálních přehlídky amatérského loutkářství a srovnat jej s dalšími kraji. Konkurovat může pouze Praha, což je velkoměsto. Přitom tato zařízení nemusí být samostatnou organizací. Alternativou může být např. oddělení krajské vědecké knihovny (Pardubický kraj). Pokud budou naplněny předpokládané rozpočtové zdroje krajů, můžeme se dočkat modelu, který funguje v dalších vyspělých zemích (např. v Rakousku). To znamená, že by obce a města mohly podporovat činnost souborů, kraje regionální aktivity a Ministerstvo kultury celostátní. Považuji to za reálné. A kdyby Parlament konečně přistoupil na směrné číslo Evropské unie, tj. 1 procento státního rozpočtu dávat na kulturu včetně památek (v současné době je to asi polovina této částky) mohlo by být ještě lépe. Já jsem optimista, alespoň takový ten historický. Myslím, že kraje podobně jako města (i jim to trvalo několik let než pochopila význam amatérského umění pro budování občanské společnosti) zakotví podporu trvale do svých strategií.

Lenka Lázňovská

